

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande dels regeringens skrivelse 1999/2000:90 Nordiskt samarbete 1999, med huvudsaklig inriktning på verksamheten inom ramen för Nordiska ministerrådet, dels redogörelse till riksdagen 1999/2000:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten under 1999 samt motioner väckta med anledning av dessa. Samtliga motioner avstyrks eller besvaras av utskottet. Utskottet föreslår att skrivelsen och redogörelsen läggs till handlingarna. I ärendet finns två reservationer och ett särskilt yttrande.

Skrivelsen

Regeringen yrkar i skrivelse 1999/2000:90 Nordiskt samarbete 1999 att riksdagen tar del av skrivelsen.

Redogörelsen

Nordiska rådets svenska delegation överlämnar redogörelse 1999/2000:NR1 angående verksamheten under 1999 för riksdagens kännedom.

Motionerna

Motioner med anledning av skrivelsen

1999/2000:U15 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den svenska TV-publikens tillgång till det nordiska TV-utbudet,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förhandlingar med de andra nordiska länderna avseende de nordiska TV-kanalerna i Sverige.

1999/2000:U16 av Jan Erik Ågren m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om koordinering och informationsutbyte av biståndsinsatser i Nordens närområden,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samverkan med frivilligorganisationerna och vikten av att information sprids om det nordiska samarbetet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av lagar, överenskommelser och rekommendationer när det gäller att få examina godkända i andra nordiska länder,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samernas ställning i det nordiska samarbetet,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att prioritera miljöfrågorna i det nordiska samarbetet.

1999/2000:U17 av Elver Jonsson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige inom ramen för ett vidgat Nordensamarbete engagerar sig för de baltiska staternas önskan att utvidga det internationella samarbetet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att understödja det nordisk-ryska samarbetet i avsikt att verka för en ekonomisk-demokratisk utveckling i enklaven Kaliningrad,

3. att riksdagen begär att regeringen i ett övergripande samarbete mot rasism och främlingsfientlighet betonar minoriteternas deltagande och betydelsen av att de får delaktighet i arbetslivet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förlägga Nordiska rådets session till vårvintermånaderna februari–mars,

5. att riksdagen begär att regeringen med kraft och skyndsamhet driver frågan om svenska medborgares möjligheter att ta del av public service-utbudet i nordiska TV-sändningar.

1999/2000:U18 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall initiera en digital allemansrätt i det nordiska samarbetet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avtal och konventioner som finns i det nordiska samarbetet bör ses över för att underlätta IT-lösningar,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nordiskt samarbete när det gäller regionala nordiska kompetensmiljöer,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett fördjupat nordiskt samarbete för offentlighet och yttrandefrihet på Internet.

Motion med anledning av redogörelsen

1999/2000:U19 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medlemskap för Estland, Lettland och Litauen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nominering av ledamöter i Europaparlamentet till Nordiska rådet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riksdagsutskottens roll i det nordiska samarbete,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen i övrigt anförts om behovet av fortsatt reformering av Nordiska rådet.

Utskottet

Regeringens skrivelse 1999/2000:90

1999 övertog Island ordförandeskapet i det nordiska regeringssamarbetet. Förutom att följa upp en rad initiativ från tidigare ordförandeskap har Island lagt särskild vikt vid att utveckla samarbetet inom Västnorden och vad gäller arktiska frågor.

Sveriges ambition under ordförandeskapet 1998 var att koncentrera arbetet till några få profilfrågor, däribland sysselsättning och ekologisk hållbarhet. Sysselsättningsfrågornas behandling på det europeiska planet har förblivit en central nordisk angelägenhet. EU:s riktlinjer för sysselsättningspolitiken bygger i stor utsträckning på värderingar som är bärande i de nordiska länderna. Samverkan på det nordiska planet kring utvecklingen av ett ekologiskt hållbart samhälle har också gått vidare, och en särskild strategi kommer att föreläggas Nordiska rådet under 2000. Frågorna om inomnordisk rörlighet och avveckling av gränshinder är en tredje profilfråga för det nordiska samarbetet.

Ett omfattande arbete har under det gångna året genomförts på det bilaterala planet mellan Sverige och Danmark för att underlätta integrationen i Öresundsregionen. Det första mötet i den nybildade Öresundsdelegationen, bestående av de politiska aktörerna i regionen och andra intressenter, hölls i februari 2000. Samarbetet i Öresundsregionen har även blivit en inspirationskälla för ökad integration med Norge och Finland, med vilka Sverige inlett särskilt samarbete kring gränshinder.

Nordiskt samarbete i EU- och EES-frågor är ett av huvudområdena för det nordiska samarbetet. Den grundläggande ambitionen är att systematiskt utnyttja nordiska samarbetsstrukturer för avstämning och, när förutsättningar finns, samstämt agera i aktuella EU- och EES-frågor – liksom i det bredare Europasamarbetet. 1999 inleds en period av fyra år då ett nordiskt land hela tiden kommer att finnas i eller i närheten av EU:s ordförandestol, något som bör ge möjligheter att främja arbetet för sysselsättning, god miljö och andra frågor där Norden har starka sammanfallande intressen.

Nordiskt samarbete i närområdet lämnar ett bidrag till säkerhet, demokrati och gynnsam ekonomisk och social utveckling i vår del av Europa. Samarbetet har utvidgats väsentligt under det senaste året. Den snabba utvecklingen i närområdet har också aktualiserat frågan om en översyn av det framtida nordiska samarbetet i närområdet.

Samarbetet inom Norden

Under 1999 har inriktning på frågor av betydelse för enskilda och företag i vardagen, inte minst gränshinder, stått högt på dagordningen.

Projektet Hallå Norden! – en servicetelefon för information om arbete, studier och resor i andra nordiska länder – fortsätter som försöksprojekt vid Föreningen Nordens informationsbutik Arena Norden i Stockholm till år 2000. Vidare kommer s.k. informationsfönster om det nordiska samarbetet att etableras i Köpenhamn, Oslo och Stockholm.

Sverige har fortsatt att verka för att effektivisera och förnya den verksamhet som finansieras över Nordiska ministerrådets budget, som 1999 uppgick till 732 miljoner danska kronor. Den svenska andelen var 34,1 %, en minskning med 0,8 % sedan föregående år. Fördelningsnyckeln beräknas på basis av respektive lands nationalinkomst.

Ministerrådets budget för 2000 är oförändrad i reala termer, och de största satsningarna görs fortsatt på kultur-, utbildnings- och forskningssamarbetet. Ökade insatser görs främst på arktiskt samarbete, energisamarbete, välfärdsforskning och IT-frågor.

Samverkan med frivilligorganisationerna är ett viktigt inslag i det nordiska samarbetet. På det nationella planet har regeringen, i enlighet med önskemål som har uttalats i riksdagen, lämnat ett särskilt ekonomiskt bidrag till Föreningen Nordens informationsbutik Arena Norden i Stockholm.

Över den nordiska budgeten ges vidare stöd till samisk verksamhet såsom Samerådet, Nordiskt samiskt institut och till samisk kulturverksamhet. Att inrätta ett nordisk-samiskt parlamentariskt råd har också diskuterats. Vidare behandling avvaktar i väntan på att det svenska sametinget skall fatta beslut i frågan.

Norden och Europa samt Schengensamarbetet

Europafrågorna är ett av huvudområdena för det nordiska samarbetet. Genom att tre nordiska länder är medlemmar i EU och Island och Norge är parter i EES-avtalet har alla nordiska länder en nära anknytning till det europeiska samarbetet. De nordiska länderna har också många gemensamma intressen att bevaka.

Samarbetet i Europafrågor har i första hand karaktär av samråd och informationsutbyte. För att använda sig av det nordiska samarbetet som en plattform för samråd i aktuella EU- och EES-frågor har dessa blivit en stående punkt vid nordiska ministermöten. Det finns också en särskild kontaktgrupp med tjänstemän vid de nordiska representationerna i Bryssel.

Som ett led i det nordiska samarbetet om förverkligandet av den inre marknaden beslutade de nordiska handelsministrarna år 1998 att en informell nordisk samrådsgrupp skulle arbeta vidare bl.a. vad gäller marknadskontroll och ömsesidigt erkännande av provningar av konsumentvaror.

Den nordiska passfriheten har fungerat i över fyrtio år och betraktas som en självklarhet av flertalet medborgare i de nordiska länderna. På liknande sätt är fri rörlighet för personer ett av kärnområdena i förverkligandet av EU:s inre marknad. För att påskynda avvecklingen av gränskontroller ingick några av EG:s medlemsländer 1985 det s.k. Schengenavtalet.

I juni 1995 ansökte Finland och Sverige om anslutning till Schengensamarbetet, med förbehåll för att den nordiska passfriheten skulle bevaras. 1996 undertecknade Danmark, Finland och Sverige anslutningsavtal, samtidigt

som Island och Norge ingick särskilda samarbetsavtal med Schengenländerna.

Riksdagen antog propositionen om Schengensamarbete i april 1998. I den lades dock inga lagförslag fram, utan sådana kommer att föreläggas riksdagen i en proposition under vårriksdagen 2000.

I och med Amsterdamfördragets ikraftträdande 1999 överfördes Schengensamarbetet till EU. Det s.k. Schengenprotokollet innehåller bestämmelser som säkerställer den nordiska passfriheten inom ramen för det bredare europeiska samarbetet. Utgångspunkten är att de nordiska länderna skall bli färdiga för integrering under år 2000.

Norden och dess närområde

Ett prioriterat område för de nordiska länderna är samarbetet med närområdet, vilket omfattar de tre baltiska länderna, nordvästra Ryssland, Barentsområdet och Arktis. Insatserna genom Nordiska rådets insatser flätas alltmer samman med annat samarbete i regionen, såsom Östersjöstaternas råd, Barentsrådet och Arktiska rådet.

Nordiska ministerrådets närområdesinsatser utformas i dialog med berörda samarbetspartner, bl.a. genom årliga möten mellan de nordiska samarbetsministrarna och deras motsvarigheter inom Baltiska ministerrådet. Målsättningen är att bidra till stabil och demokratisk utveckling och främja en fungerande marknadsekonomi i närområdet.

I ministerrådets budget för 1999 ökade det särskilda närområdesprogrammet till 65 miljoner danska kronor. En stor del av resurserna satsades på demokratifrämjande projekt. Programmet omfattar vidare verksamheten vid de nordiska informationskontoren i de baltiska huvudstäderna och S:t Petersburg.

Utöver det särskilda närområdesprogrammet görs insatser över ministerrådets budget för olika samarbetssektorer. De samlade satsningarna i närområdena beräknas uppgå till ca 20 % av Nordiska ministerrådets budget.

Nordiska ministerrådets program för arktiskt samarbete omfattar bl.a. urbefolkningsfrågor, polarforskning, miljö- och infrastrukturfrågor.

Mot bakgrund av den snabba utvecklingen i närområdena och av önskemål om en bättre samordning med övriga insatser har beslutats att en översyn av de strategiska målsättningarna skall göras under 2000.

Nordiskt samarbete på sektorsnivå

Kultur och medier

Inom ramen för det nordiska kultursamarbetet finns de två större fonderna Nordiska kulturfonden och Nordiska film- och TV-fonden. Vidare finansierades kultursamarbete över ministerrådets budget uppgående till ca 138 miljoner danska kronor under 1999.

Tyngdpunkten i kultursamarbetet ligger på samarbetet inom Norden och bygger på den kulturella och språkliga gemenskap som finns mellan de nordiska länderna.

Under det isländska ordförandeskapet har utkantsområdenas och de små nationernas ställning betonats även inom kultursamarbetet. Satsningen på barn och unga har fortsatt med utgångspunkt i den särskilda handlingsplanen *Ett kommande Norden*.

Arbetet med ministerrådets förslag om en nordisk språkpolitik har fortsatt, och en handlingsplan för språkområdet (NORDMÅL) har utarbetats. Målet är att de skandinaviska språken fortsatt skall utgöra den gemensamma ramen i det nordiska samarbetet och att den internordiska språkförståelsen och kulturkompetensen skall vidareutvecklas.

En ny prioritering är insatser mot rasism och främlingsfientlighet, med den överordnade målsättningen att öka minoriteternas deltagande och inflytande på alla nivåer i kulturlivet. Satsningarna på medier har fortsatt, och ett omförhandlat avtal garanterar Nordiska film- och TV-fonden ett årligt tillskott på minst 58 miljoner danska kronor om året. Under de senaste fem åren har fonden stött produktionen av drygt 200 filmer och TV-serier.

Nordiska kulturfonden är det viktigaste nordiska stödorganet för kulturaktiviteter. Under 1999 beviljades stöd uppgående till 19 miljoner danska kronor till bl.a. en nordisk visfestival i Umeå, nordiska dagar på Operaakademin i Helsingfors och en konferens i Köpenhamn om islam i Norden.

De fyra konstkommittéerna Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén, Nordiska musikkommittén, Institutet för samtidskonst samt Teater och dans i Norden verkar genom nätverk, seminarier och olika stödformer för att sprida kunskap om nordisk konst. *Nordboks* uppgift är att utveckla samarbetet på litteratur och folkbibliotekens område. Översättningsstödet, som 1999 uppgick till 2,4 miljoner danska kronor, bidrar till att sprida den nordiska litteraturen. *Nomus* beviljade under förra året stöd uppgående till drygt 2 miljoner svenska kronor till det nordiska musiklivet.

Även den verksamhet som bedrivs vid de nordiska husen på Island, Färöarna, Grönland och Åland finansieras över kulturbudgeten.

Nordiska ministerrådet genomför vidare ett antal kulturprojekt i utlandet. Under det gångna året har särskilda satsningar gjorts i bl.a. Sydafrika och USA. Även kultursamarbetet med närområdet har ökat i betydelse.

Utbildning och forskning

Utbildning och forskning är den resursmässigt största sektorn inom det nordiska samarbetet. Under 1999 disponerades 186 miljoner danska kronor, som huvudsakligen användes för student- och forskningsutbyte, de gemensamma nordiska institutionerna, ett antal sektoriella handlingsplaner samt vissa tidsbegränsade samverkansprojekt och forskningsprogram.

Den för sektorn viktigaste åtgärden var antagandet av framtidsstrategin *Norden som föregångsregion för utveckling av mänskliga resurser*.

Även inom sektorn utbildning och forskning sätts språksamarbetet i förgrunden. Ett annat högt prioriterat område är insatser för barn och unga. Ledningsgruppen för nordiskt samarbete inom högre utbildning har under året utrett hinder för rörlighet och erkännande av examina. Ministerrådet beslutade förlänga det nordiska avtalet om tillträde till högre utbildning. IT-

policygruppen har fått ett nytt mandat för treårsperioden 2000–2002. Med de baltiska länderna sker samarbete bl.a. när det gäller utbildning av lärare.

1999/2000:UU9

Miljö

Det nordiska miljösamarbetet utgår från målen i den nordiska miljöstrategin, vilken syftar till att bevara den biologiska mångfalden, att nå en hållbar användning av naturresurserna samt att minska föroreningar och utsläpp. Strategin innebär bl.a. att den högsta tillämplade ambitionsnivån skall vara riktmärket.

Island har som ordförande drivit frågor om havens resurser och miljö, Östersjösamarbetet, det arktiska miljösamarbetet och det nordiska miljösamarbetets kontakter med EU. De nordiska miljöministrarna sände ett uttalande om vikten av integration av miljöhänsyn och hållbar utveckling till Europeiska rådets möte i Helsingfors i december 1999. Miljöarbetet är prioriterat även i samarbetet med de baltiska länderna och nordvästra Ryssland.

Det finns också ett antal tvärssektoriella grupper för miljö och ekonomi, energi, jord- och skogsbruk, fiske, konsumentfrågor m.m. Under 1999 antogs en nordisk miljöpolicy för försvarssektorn.

Ekonomi och näring

Målsättningen med det nordiska energipolitiska samarbetet är att främja en effektiv, konkurrenskraftig, säker och bärkraftig energiförsörjning i Norden och dess närområde. I verksamheten märks bl.a. ökad användning av förnybara energikällor, utveckling av offentliga ramverk för byggande och drift av ledningsnät och infrastruktur och kontakter mellan Östersjöländernas energimyndigheter. Samarbete sker även med EG-kommissionens "Baltic Energy Task Force".

Samarbetet mellan de nordiska länderna på energiområdet stärktes under 1999, och arbetet med utvecklingen av den nordiska elmarknaden har gått framåt. Det nordiska energiforskningssamarbetet syftar till att komplettera den verksamhet som sker nationellt. Klimatfrågan har särskild prioritet, och inriktningen vägleds av de nordiska ländernas behov och intressen inför de fortsatta klimatförhandlingarna.

På det näringspolitiska området koncentreras samarbetet till frågor där samarbete kan ge nordisk nytta utöver vad nationella insatser kan ge. Stor vikt fästs vid de små och medelstora företagens möjligheter att verka och växa. Särskilda ansträngningar görs när det gäller turism samt elektronisk handel och IT-frågor.

Institutet NORDREGIO är ett viktigt regionalpolitiskt instrument, vars verksamhet bl.a. syftar till erfarenhets- och kunskapsutveckling.

Samarbetet rörande jord- och skogsbruk samt fiske är särskilt inriktat på miljö, förvaltning av genetiska resurser, utveckling av jord- och skogsbruksberoende regioner samt uthålligt skogsbruk. Jord- och skogsbrukssektorn har varit en av de sektorer som i ett första uppföljningsskede av statsministerdeklarationen *Hållbart Norden* arbetat med en strategi för en hållbar utveckling i Norden.

Den nordiska kontaktgruppen för internationell skogspolitik samråder i frågor av gemensam karaktär som varit föremål för behandling i internationella forum. *Samnordisk skogsforskning* stöder akademisk forskning på området.

Inte oväntat har det isländska ordförandeskapet prioriterat samarbetet på fiskeområdet, och tagit en rad initiativ särskilt när det gäller fiske och miljö. Det nordiska samarbetet har bl.a. initierat en teknisk konsultation inom FAO om miljömärkning av fisk, och samarbete sker även med EU-kommissionen. Under året hölls det 25:e mötet inom den Nordiska fiskerikonferensen under temat hur havets levande resurser skall utnyttjas.

I november 1999 hölls ett nordiskt bostadsministermöte i Stockholm, vilket bl.a. resulterade i en gemensam studie om bostadssegregation. Nordiskt samarbete bedrivs även när det gäller transport, infrastruktur och trafiksäkerhet.

De nordiska finans- och ekonomiministrarna möts regelbundet för att diskutera det ekonomiska läget och den ekonomiska politiken i Norden. Riktlinjer rörande ansvarsfördelningen mellan styrelsen för Nordiska investeringsbanken (NIB) och ministerrådet antogs vid ministrarnas möte i november 1999. Baltiska investeringsprogrammet (BIP) är ett samnordiskt projekt som har kanaliserat tekniskt bistånd och kapital till de baltiska länderna, i syfte att skapa gynnsamma förutsättningar för små och medelstora företag. Programmet håller nu på att fasas ut.

Medborgarpolitik

Den särskilda ämbetsmannakommittén för arbetsmarknad och arbetsmiljö leder samarbetet för att minska arbetslösheten i Norden. Studier har utförts bl.a. rörande flyttningsbidrag inom Norden samt för att identifiera hinder för rörlighet på den nordiska arbetsmarknaden. Samordning av frågor av nordiskt intresse på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet sker också i EU och ILO. Vidare är Östersjösamarbetet prioriterat, och nordiska satsningar görs bl.a. för att bygga upp kompetens främst vad gäller arbetsmiljö.

Det nordiska samarbetet inom social- och hälsosektorn leds av det särskilda ministerrådet samt det tvärsektoriella ministerrådet för narkotikafrågor. Till övervägande del har samarbetet skett inom sektorns sju institutioner och permanenta verksamhet i övrigt. Aktuella EU- och EES-frågor är stående dagordningspunkter vid möten i sektorn.

Samarbetet när det gäller livsmedelsfrågor och konsumentpolitik syftar till att skydda konsumenten mot hälsofarliga produkter och fusk i livsmedels-hanteringen. Det förhållande att tre av de nordiska länderna är medlemmar i EU och att samarbete med de övriga länderna sker inom ramen för ESS-avtalet präglar i hög grad verksamheten. Att stärka samarbetet på det praktiska och politiska planet kan bidra till att den nordiska modellen kan bibehållas och därutöver påverka konsumentpolitiken inom EU och globalt.

Jämställdhetssamarbetet grundar sig på ett särskilt program för åren 1995–2000, som kompletteras med en årlig handlingsplan. Samarbetet ligger väl i linje med den svenska jämställdhetspolitiken. Arbetet koncentreras till verksamhet som främjar kvinnors och mäns lika tillgång till de politiska och ekonomiska beslutsprocesserna, kvinnors och mäns lika ekonomiska ställ-

ning och inflytande samt ett jämställt arbetsliv. Jämställdhetsarbetet är till stor del knutet till frågor och områden som är aktuella inom EU och EES.

På lagstiftningsområdet sker nordiskt samarbete på en rad områden, bl.a. när det gäller ungdomsbrottslighet, brottsförebyggande, Schengenfrågor, ekonomisk brottslighet, konsumenträtt och sexuellt utnyttjande av barn. I de fall det inom sakområdet pågår arbete med någon rättsakt inom EU sker samråd, varvid bl.a. samordning av de nordiska ståndpunkterna diskuteras.

Migrationsfrågor och flyktingpolitiska frågor diskuteras i *De nordiska regeringarnas samrådsgrupp för flyktingfrågor*. Representanter för FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) och International Organization for Migration (OM) har deltagit vid vissa möten, liksom en representant för Nordiska ministerrådet. Finland har år 2000 tagit över ordförandeskapet i samrådsgruppen från Norge. Bland de frågor som varit aktuella under året kan nämnas Kosovo, återvändande/återtagande och integrationsfrågor. De nordiska utlänningsmyndigheterna samråder i *Nordiska utlänningsutskottet*.

Det nordiska samarbetet i ungdomsfrågor bereds inom ramen för *Nordiska ungdomskommittén*, som lyder under kulturministrarnas råd. Kommittén har bl.a. till uppgift att fördela stöd till ungdomars nordiska samarbete, att koordinera nordisk ungdomsforskning samt att följa upp arbetet med barn- och ungdomspolitiska frågor inom alla ministerrådets sektorer. Budgeten uppgick 1999 till ca 5 miljoner danska kronor. Utveckling av ungdomssamarbetet mellan Östersjöstaterna är en prioriterad fråga.

Säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete

Säkerhetspolitiska frågor diskuteras sedan 1997 inom ramen för Nordiska rådet, som en del av utrikesministrarnas löpande dialog och genom att de nordiska försvarsministrarna deltagit i Nordiska rådets årliga session.

Kärnan i det nordiska försvarsrelaterade samarbetet utgörs av verksamheten inom det fredsfrämjande området. Genom mekanismen Nordcaps (Nordic Co-ordinated Arrangement for Military Peace Support) bedrivs samarbete och koordination av nordiska fredsfrämjande resurser. Nordcaps bidrar även till informationsutbyte och ett fördjupat utbildnings- och materielsamarbete mellan de nordiska länderna. Den nordisk-polska brigaden som var verksam i Bosnien-Hercegovina är ett exempel på framgångsrikt nordiskt samarbete på området. Målsättningen inför framtiden är att vid behov kunna sända ut en gemensam nordisk fredsfrämjande brigad. En sådan brigad är ett exempel på utvecklingen mot en alltmer multinationell europeisk krishanteringsförmåga.

I september 1999 genomfördes för tredje gången den årliga fredsfrämjande övningen i Partnerskap för freds anda, *Nordic Peace*. Övningen, som denna gång ägde rum i Finland, syftar till att öva samverkan mellan militära förband och civila enheter.

Det nordiska samarbetet på minröjningsområdet omfattar bl.a. forskning, materielutveckling, utbildning samt fredsfrämjande och humanitära insatser.

Under det gångna året fastställde försvarsministrarna en gemensam nordisk miljöpolicy – *Agenda 21 för försvarssektorn*. En prioriterad del av samarbetet är försvarsmiljöbistånd till staterna i Östersjöområdet. Norge leder detta arbete, i vilket även USA deltar.

De nordiska länderna stöder på olika sätt uppbyggnaden av nationella totalförsvaret i de baltiska länderna och samarbetar med flera andra länder i fråga om bl.a. uppbyggnaden av en baltisk fredsfrämjande bataljon – *Baltbat*. Vidare pågår arbete med att upprätta en gemensam marin enhet – *Baltron* – för minröjning till sjöss. Som ett resultat av nordisk och internationell samverkan invigdes 1999 en gemensam baltisk försvarshögskola, *Baltic Defence College*.

Säkerheten i Nordeuropa kan inte skiljas från säkerheten i hela det euroatlantiska området. Ett tydligt amerikanskt engagemang i Östersjöområdet är ett grundläggande nordiskt intresse. Länder utanför den nordiska kretsen som lämnar ett betydelsefullt stöd till de baltiska länderna är förutom USA även Tyskland, Storbritannien, Tjeckien och Schweiz. Ett sätt att säkerställa även andra länders engagemang i regionen är att gemensamt utveckla verksamheten inom Partnerskap för fred (PFF) och Euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR). Som ett led i denna strävan har ett multilateralt försvarsministermöte ägt rum med den amerikanska, de nordiska och de baltiska ministrarna.

Sedan 1994 finns ett ramavtal om nordiskt försvarsmaterielsamarbete. Under de senaste åren har samarbetet ökat betydligt, och en rad gemensamma projekt på olika områden pågår. Likaså pågår ett särskilt nordiskt säkerhetspolitiskt forskningsprogram.

Redogörelse till riksdagen 1999/2000:NR1

Norden är inte bara ett geografiskt begrepp. Det är också ett uttryck för värderingar och identitet. Det nordiska samarbetet handlar i grunden om att vi med utgångspunkt i den nordiska värdegemenskapen kan finna gemensamma lösningar på gemensamma problem.

Nordiska rådet har under det senaste decenniet anpassat sin organisation till det nya Europa. Utrikes- och säkerhetspolitiken intar numera en framträdande plats på den nordiska dagordningen. Individens fria rörlighet och trygghet vid flyttning inom Norden, det nordiska kultur- och språksamarbetet, samverkan om forskning och utbildning utgör fortsatt tyngdpunkter i samverkan mellan de fem nordiska länderna och de tre självstyrande områdena.

Nordiska rådet är ett samlingsorgan för de nordiska ländernas parlament och regeringar. Rådet är initiativtagande, rådgivande och kontrollerande. Plenarförsamlingen, som utgörs av rådets 87 valda medlemmar samt av regeringsrepresentanter, höll sin årliga session i Sveriges riksdag den 8–11 november 1999. Den svenska parlamentarikerdelegationen leddes av Gun Hellsvik (m).

En stor del av arbetet bedrivs i rådets tre utskott: Nordenutskottet, Närområdesutskottet och Europautskottet. Kontrollkommittén har att utöva kontroll över den verksamhet som finansieras med nordiska medel. Den nordiska budgeten för år 2000 fastställdes till 723 miljoner danska kronor, vilket innebär en oförändrad ram för femte året i rad.

Sessionen i Stockholm visade att det råder stor enighet om värdet av det nordiska samarbetet. Kärnan i arbetet är att bidra till fred, säkerhet och stabilitet i hela Europa. Det nordiska samarbetet har kommit att spela en allt vik-

tigare roll i ett vidare europeiskt perspektiv, och insatser i Baltikum, Ryssland, Arktis, Barents och i Östersjöområdet har ett stort värde även utanför Norden. Under sessionen antogs ett uttalande om den nordliga dimensionen i Europa, i vilket behovet av flera nordiska initiativ i EU som kan bidra till att förverkliga den nordliga dimensionen särskilt framhölls.

Den 51:a sessionen satte fokus på medborgarna i Norden, och under mötet i Stockholm diskuterades förslag som rörde barn och unga, frivilligorganisationer, arbetslivets förändring, globaliseringens effekter samt åtgärder för att nå ett gränslöst Norden.

Ministerrådet tillsatte också en särskild grupp av visa män och kvinnor för att utforska viktiga trender som formar samhällsutvecklingen i början av 2000-talet. Gruppen kommer att avlämna en rapport till rådets 52:a session i Reykjavik, vilken kommer att ligga till grund för diskussioner om det framtida nordiska samarbetet.

Nordiska ministerrådet fattade under året ett principbeslut om att det i början av år 2000 skulle finnas gemensamma nordiska medel för upprättande av nordiska informationsfönster i Stockholm, Danmark och Norge.

Den 8–9 februari höll Nordiska rådet sitt andra gemensamma möte med Baltiska församlingen i Helsingfors som ett led i arbetet att stärka det politiska samarbetet inom den nordisk-baltiska regionen. Under mötet diskuterades bl.a. den nordliga dimensionen, säkerhetspolitik i Östersjöregionen och bekämpande av brottslighet. Vidare arrangerades i samarbete med norska stortinget en parlamentarisk Barentskonferens i Alta i Nordnorge. I mötet deltog förutom parlamentariker från de nordiska länderna även representanter för Rysslands parlament, Europarådet, EU samt för urbefolkningarna i både Norden och Ryssland.

Sammanfattning av motionerna

Motioner väckta med anledning av skrivelsen

I motion *1999/2000:U15 (m) yrkande 1* påminner Moderaterna om att ett enigt kulturutskott nyligen uttalade att den svenska TV-publiken bör få tillgång till andra nordiska länders public service-kanaler. I *yrkande 2* begärs att regeringen påskyndar förhandlingarna med de andra nordiska ländernas regeringar för att lösa de ekonomiska, juridiska och tekniska problem som har samband med distributionen av de nordiska TV-kanalerna i Sverige.

Motionärerna bakom motion *1999/2000:U16 (kd) yrkande 1* pekar på betydelsen av nordisk samordning i fråga om biståndsinsatser i närområdet. Nordiska rådets kontrollkommitté lade 1998 fram en rapport om det nordiska biståndet till de baltiska länderna och nordvästra Ryssland, i vilken det bl.a. föreslogs ett utökat informationsutbyte på flera områden samt en förstärkt samordning i policyfrågor.

I *yrkande 2* lyfter Kristdemokraterna fram frivilligorganisationernas roll i det nordiska samarbetet, och särskilt den betydelsefulla funktion som Föreningen Nordens informationsbutik Arena Norden fyller i Stockholm. Motionärerna förutsätter att verksamheten ges möjlighet att fortsätta tills en samfinansierad nordisk lösning nås.

Vidare framhålls att utbildning och forskning är ett viktigt inslag i det nordiska samarbetet. Medan rätten att studera i Norden är väl etablerad behövs en översyn för att få examina godkända i andra nordiska länder, menar motionärerna i *yrkande 3*.

Samernas ställning har varit föremål för diskussion i Nordiska rådet under en följd av år. Kristdemokraterna menar i *yrkande 4* att samerna bör ges möjlighet att ta steget från observatörskap till fullt medlemskap. Det är därför viktigt att nå en lösning i frågan om samernas ställning som kan accepteras av de svenska samerna.

Kristdemokraterna framhåller i *yrkande 5* miljöfrågorna som ett av de viktigaste områdena i det nordiska samarbetet. Miljöhänsyn bör genomsyra det nordiska samarbetet inom alla områden, och även i högre utsträckning omfatta samarbetet med Ryssland och de baltiska länderna, menar motionärerna.

I motion *1999/2000:U17 (fp) yrkande 1* framhålls de möjligheter att vidga det nordiska samarbetet som följt av det kalla krigets slut. Samarbetet med de tre baltiska länderna har på tio års tid utvecklats till ett normalt vardagssamarbete. Motionären menar att det nordiska samarbetet kan bidra till att förbättra de baltiska länderna för EU-medlemskap, och därmed ge ett viktigt bidrag till utveckling och säkerhetspolitisk stabilitet i det nordiska närområdet.

Den ryska enklaven Kaliningrad kan ses som ett testfall för möjligheterna för det nordiska samarbetet att medverka till en positiv säkerhetspolitisk utveckling, menar motionären i *yrkande 2*. En stabil politisk, ekonomisk och social utveckling i enklaven är av betydelse för Östersjöregionen i sin helhet. Den nordiska informationspunkt som nu inrättas i Kaliningrad bör därför ses som ett led i ett framtida vidare samarbete.

I *yrkande 3* påpekas att Nordiska rådet sedan 1998 givit särskild prioritet åt arbete mot rasism och främlingsfientlighet, varvid kultursektorn ålagts ett särskilt ansvar på området. Motionären menar dock att insatser för att bättre integrera invandrare på arbetsmarknaden i de nordiska länderna är väl så viktiga. Den nordiska arbetsmarknaden behöver den kompetens som invandrare besitter, samtidigt som många invandrare känner bristande delaktighet och gemenskap i samhället.

Motionären menar i *yrkande 4* att Nordiska rådets årliga session, som numera äger rum i november, på ett olyckligt sätt krockar med en intensiv arbetsperiod i flera parlament. Nordiska rådet bör därför återgå till den tidigare ordningen att mötas i februari/mars varje år.

I *yrkande 5* framhålls betydelsen av TV-samarbete för att främja den nordiska språkförståelsen. Motionären finner dock att Sverige förhållit sig passivt på området, med resultat att mindre än en tiondel av svenska hushåll har tillgång till TV från andra nordiska länder. Den svenska regeringen bör därför engagera sig för att undanröja de hinder som finns för att nordisk TV skall erbjudas svenska tittare.

I partimotion *1999/2000:U18 (c)* lyfter Centerpartiet fram betydelsen av nordiskt samarbete på IT-området. Vid toppmötet i Lissabon konstaterade EU:s regeringschefer att digitaltekniken kommer att vara en avgörande tillväxtfaktor under det kommande årtiondet. Motionärerna menar i *yrkande 1*

att det är ett svenskt intresse att mobilisera de nordiska länderna på IT-området. Sverige bör därför verka för att göra den digitala tekniken tillgänglig för alla nordiska medborgare – en digital allemansrätt. Statens roll bör i huvudsak vara att tillhandahålla infrastrukturen, samtidigt som operatörer och tjänsteproducenter tillåts verka på en fri marknad. Nu gällande avtal och konventioner i det nordiska samarbetet bör ses över för att underlätta IT-lösningar, framförs det i *yrkande 2*. I *yrkande 3* anförs att IT-samarbetet i Norden bör utvecklas som ett led i en regionalpolitisk satsning genom att bl.a. knyta nätverk mellan olika regionala nordiska kompetensmiljöer som utnyttjar och utvecklar IT-baserade tjänster som distansarbete, telemedicin och distansutbildning. Frågor om lagstiftning, offentlighet och yttrandefrihet på Internet lämpar sig också för ett fördjupat nordiskt samarbete, menar motionärerna i *yrkande 4*.

Motion väckt med anledning av redogörelsen

Moderaterna menar i motion *1999/2000:U19 (m) yrkande 1* att tiden nu är mogen att erbjuda de baltiska länderna fullt medlemskap i Nordiska rådet. Historiskt har länderna kopplingar till Norden, och geografiskt ligger de nära det nuvarande samarbetets centrum. I *yrkande 2* anförs att många Europafrågor har en nordisk dimension, varför det vore motiverat att kunna nominera ledamöter i Europaparlamentet till Nordiska rådet. Samarbetet mellan de nordiska parlamenten bör vidare intensifieras, menar motionärerna. I *yrkande 3* föreslås att de traditionella utskotten inleder ett direkt samarbete, som leds av ordförandelandets utskott. Förändringsarbetet inom Nordiska rådet bör också gå vidare, menar Moderaterna i *yrkande 4*. Ett reformerat, effektivare Nordiska rådet kan utgöra en dynamisk och kraftfull församling med fokusering på aktuella frågor med nordisk anknytning och ge ett viktigt bidrag till fred, säkerhet och samarbete i Norden och dess närområde.

Utskottets överväganden

I motionerna *1999/2000:U15 (m) yrkandena 1 och 2* samt *1999/2000:U17 (fp) yrkande 5* förespråkas att regeringen skall agera för att ge svenska TV-tittare ökad tillgång till public service-kanaler från andra nordiska länder.

Utskottet vill inledningsvis instämma i det önskvärda i att svenska TV-tittare får tillgång till utbudet av public service-kanaler från övriga Norden. Möjlighet att ta del av nordisk TV främjar såväl förståelsen för grannländerna som kunskaper i de nordiska språken. Utbudet av TV-kanaler och program från de övriga nordiska länderna har ökat under senare år, mycket tack vare utbyggnaden av kabel-TV, som i dag ca 60 % av de svenska tittarna är anslutna till. Vissa av kabel-TV-företagen har dock valt att inte erbjuda nordiska program. Inom ramen för Nordvisionsarbetet finns också sedan decennier ett utbyte av program och gemensam produktion mellan public service-företagen i de nordiska länderna.

I sammanhanget bör det understrykas att yttrandefrihetsgrundlagen innebär att det är kabel-TV-företagen som självständigt avgör vilka kanaler de skall erbjuda, utöver de svenska public service-kanaler de är skyldiga att sända.

Att ålägga distributörerna för kabel-TV att sända andra nordiska länders public service-TV skulle således erfordra en ändring i yttrandefrihetsgrundlagen.

Samtidigt håller den ökade digitala TV-distributionen på att ge de nordiska medborgarna ett ytterligare utökat utbud av kanaler. Utskottet har inhämtat att de nordiska TV-bolagen är i färd med att starta digitala sändningar via satellit. I framtiden kommer merparten av Norden att täckas även av grannländernas TV-sändningar. Enligt vad utskottet erfarit har Sveriges Television inlett digitala satellitsändningar med huvudsakligt syfte att förbättra möjligheten för de nordiska grannländerna och övriga Europa att kunna ta emot dessa. Vidare har TV-företagen i Norden tillsammans med de stora distributörerna av TV via marknät, satellit samt kabel- och telenät enats om gemensam teknisk specifikation för distribution av digital TV inom Norden. Syftet med arbetet är att göra övergången till digital distribution så enkel som möjligt för TV-tittarna och att försäkra sig om att det inte föreligger tekniska hinder för att tittarna skall kunna välja av utbudet. De nordiska public service-företagen har vidare planer på en gemensam nordisk TV-kanal (Nordik).

Mot denna bakgrund kan utskottet således konstatera att ett stort antal svenskar redan i dag har tillgång till TV från public service-företag från de övriga nordiska länderna samt att dagens teknikutveckling bidrar till att i snabb takt utöka utbudet och höja den andel som har tillgång till det.

Med vad ovan anförts anses motionerna 1999/2000:U15 (m) yrkandena 1 och 2 samt 1999/2000:U17 (fp) yrkande 5 vara besvarade.

I motion *1999/2000:U16 (kd) yrkande 1* framhålls behovet av nordisk samordning av biståndsinsatser i närområdet, och i *yrkande 5* lyfter motionärerna fram det nordiska miljöarbetet som särskilt viktigt, inte minst i samarbetet med de baltiska länderna och nordvästra Ryssland.

Utskottet instämmer i värdet av samordning av de nordiska ländernas biståndsinsatser i närområdet och noterar att Nordiska ministerrådet i sitt svar på Nordiska rådets rekommendation framhållit de samarbetsstrukturer som de nordiska regeringarna har för biståndsinsatser i närområdet – bl.a. Östersjörådet, Barentsrådet, Arktiska rådet, Baltiska investeringsprogrammet samt inom ramen för de nordiska ministermötena. Mycket av den konkreta samordningen sker vid de nordiska möten som regelbundet hålls på tjänstemannanivå. När det gäller Nordiska ministerrådets egna insatser i närområdet inrättades 1999 ett nytt styrsystem i syfte att öka öppenheten och förbättra den politiska styrningen. Vidare har en arbetsgrupp för översyn av strategin för ministerrådets närområdesinsatser nyligen tillsatts.

Såsom motionärerna framhåller är det nordiska samarbetet på miljöområdet omfattande. Miljöarbetet, som utgör en av Nordiska rådets fyra samarbetssektorer, utgår från målen i den särskilda miljöstrategin som antagits av rådet. Utöver de aktiviteter som finansieras över Nordiska ministerrådets budget görs viktiga insatser av det nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO. Insatser i nordvästra Ryssland och de baltiska länderna har getts hög prioritet i det nordiska miljöarbetet.

Med detta anser utskottet att motion 1999/2000:U16 (kd) yrkandena 1 och 5 kan besvaras.

1999/2000:UU9

I motion 1999/2000:U16 (kd) yrkande 2 understryks värdet av frivilligorganisationernas arbete, och då i synnerhet det som Föreningen Norden bedriver vid informationsbutiken Arena Norden i Stockholm.

Utskottet vill gärna instämma i att frivilligorganisationerna spelar en viktig roll i det nordiska samarbetet. Utskottet har även vid tidigare tillfällen uttryckt sin uppskattning över den informationsverksamhet som bedrivs vid Föreningen Nordens informationsbutik Arena Norden. Regeringen har flera gånger fattat beslut om ekonomiskt stöd i avvaktan på en samnordisk lösning av verksamhetens finansiering. Det är därför glädjande att Nordiska ministerrådet i mars 2000 beslutade att anslå medel för ett nordiskt informationsföretag i Stockholm.

Därmed anses motion 1999/2000:U16 (kd) yrkande 2 vara besvarad.

I motion 1999/2000:U16 (kd) yrkande 3 föreslås en översyn för att få examina godkända i andra nordiska länder.

Den nordiska utbildningsgemenskapen utgör en viktig del av det nordiska samarbetet, inte minst genom att främja rörligheten på den nordiska arbetsmarknaden. I det s.k. Sigtunaavtalet beslutade Nordiska ministerrådet 1975 om ömsesidigt erkännande av examina från de nordiska länderna, vilket innebar att de flesta dåvarande hindrena på området undanröjdes. Betydande förändringar i fråga om den högre utbildningens organisation och innehåll har dock skett sedan dess. Vidare har den s.k. Lissabonkonventionen om godkännande av internationella utbildningar undertecknats av de nordiska länderna. Mot den bakgrunden tillsattes 1999 en särskild utredare med uppdrag att föreslå åtgärder för att reducera hindrena för tentamensgiltighet i Norden. Utskottet instämmer i motionärernas syn på vikten av att undanröja återstående hinder för erkännande av examina men finner det i dagsläget lämpligt att avvakta Nordiska rådets särskilda utredning på området.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 1999/2000:U16 (kd) yrkande 3 kan besvaras.

I motion 1999/2000:U16 yrkande 4 framför motionärerna att samerna bör ges möjlighet att ta steget från observatörskap till fullt medlemskap i Nordiska rådet.

Frågan om samernas ställning i det nordiska samarbetet har varit föremål för diskussion under en längre tid, och utskottet har vid flera tidigare tillfällen tagit ställning till frågan. Sedan 1994 har samerna ställning som observatörer i Nordiska rådet, med yttranderätt i generaldebatten. Beslutet togs mot bakgrund av att endast ledamöter i nordiska parlament eller självstyrelseorgan kan ingå i Nordiska rådet. Inom gällande överenskommelser finns det således ingen möjlighet att ge samerna ställning som medlemmar. Frågan är dock föremål för utredning av rådet.

Liksom vid tidigare tillfällen vill utskottet framhålla nödvändigheten av att i frågor som rör den samiska befolkningen ha fortlöpande och konstruktiva kontakter med företrädare för denna. Det är självklart att Nordiska rådets

olika organ tar sådana kontakter, vilket också görs inom ramen för gällande bestämmelser.

Utskottet ser det också som väsentligt att samiska intressen även beaktas på såväl nationell som mellanstatlig nivå. Som exempel på pågående verksamhet med denna inriktning kan nämnas den pågående Rennäringspolitiska utredningen, vars mandat kommer att förlängas till våren 2001, och den svenska renbeteskommissionen (och en norsk motsvarighet), vars arbete i förlängningen syftar till att reglera förhållandena då den svensk-norska renbeteskonventionen löper ut 2002. Av stor betydelse är också frågan om eventuell svensk anslutning till ILO-konventionen nr 169 om ursprungsfolkens rättigheter, som är föremål för vidare utredning inom Regeringskansliet.

Utskottet noterar också att det nordiska samarbetet stärkts på området. Både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet bedriver ett omfattande samarbete med samernas organisationer och ger även stöd till flera av dessa. I april 2000 ägde för första gången ett nordiskt sameministermöte rum mellan de för samefrågor ansvariga ministrarna från Finland, Norge och Sverige. Avsikten är att senare i år hålla ett gemensamt möte med ministrarna och sametings-

presidenterna i de tre länderna. De nordiska sameministrarna diskuterade bl.a. frågan om en Nordisk samekonvention, vilket nu är föremål för remissförfarande i de tre länderna.

Utskottet har vidare inhämtat att regeringen avser att redovisa dessa och andra frågor rörande samerna i en särskild skrivelse till riksdagen under hösten 2000. Utskottet avvaktar regeringens skrivelse innan det uttalar sig om samernas ställning i Nordiska rådet.

Med detta anser utskottet att motion 1999/2000:U16 (kd) yrkande 4 kan anses vara besvarad.

I motion 1999/2000:U17 (fp) yrkande 1 framförs att det nordiska samarbetet med de baltiska länderna kan stärka ländernas strävanden att bli medlemmar i EU. I yrkande 2 framhålls den säkerhetspolitiska betydelsen av samarbetet med den ryska enklaven Kaliningrad.

Utskottet instämmer i att det nordiska samarbetet med de baltiska länderna är av stor betydelse för att stärka ländernas möjligheter att delta i annat internationellt samarbete, och att det inte minst utgör ett stöd i förberedelserna för EU-medlemskap. Nordiska ministerrådets strategiska målsättningar för insatserna i närområdet är att bidra till en ökad säkerhet i vid bemärkelse, att förmedla gemensamma nordiska värderingar och att öka det ekonomiska samarbetet. Utskottet finner dessa målsättningar väl avvägda för att bidra till de baltiska ländernas möjligheter att delta i det internationella samarbetet.

Samarbete med nordvästra Ryssland ingår i det nordiska samarbetet med närområdet, och Nordiska rådets nyinrättade informationskontor i S:t Petersburg fungerar även som bas för dessa aktiviteter. Ministerrådet har också nyligen föreslagit ryska myndigheter att öppna en informationspunkt i Kaliningrad, men något svar har ännu inte erhållits. Utskottet ställer sig bakom planerna på att etablera en nordisk närvaro i Kaliningrad. Nordiska rådet kan spela en viktig roll för att stödja den ekonomiska och demokratiska utveckl-

ingen i enklaven – vilket är av betydelse för säkerheten i hela Östersjöregionen.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 1999/2000:U17 (fp) yrkandena 1 och 2 kan besvaras.

I motion 1999/2000:U17 (fp) yrkande 3 framhålls de insatser som görs mot rasism inom det nordiska kultursamarbetet. Motionärerna menar dock att det är än viktigare att invandrare i högre grad integreras i den nordiska arbetsmarknaden.

Utskottet instämmer med motionärernas syn att invandrare måste ges lika möjligheter på arbetsmarknaden, något som är avgörande för att de skall integreras i de samhällen de kommit till. Det är också klart att den nordiska arbetsmarknaden kan dra stor nytta av den kompetens som invandrare besitter. Regeringen understryker i skrivelsen att sysselsättningsfrågorna är en central samnordisk angelägenhet. I det nordiska samarbetet bereds invandras integration på arbetsmarknaden dels i Ämbetsmannakommittén för arbetsmarknad och arbetsmiljö, i vilken främst diskrimineringsfrågor tas upp, dels i den särskilda samrådsgruppen för flyktingfrågor. Frågan om invandras integration på den nordiska arbetsmarknaden ges hög prioritet inom det nordiska samarbetet. Givet den relativt stora invandring som skett i det svenska samhället finner utskottet det naturligt att Sverige på detta område är särskilt aktivt. Utskottet vill dock samtidigt understryka att kampen mot rasism är en fråga av största vikt och att det inte råder någon motsättning mellan denna fråga och arbetet för att integrera invandrare på den nordiska arbetsmarknaden.

Därmed anses motion 1999/2000:U17 (fp) yrkande 3 vara besvarad.

I motion 1999/2000:U17 (fp) yrkande 4 framförs att Nordiska rådets årliga session i november infaller samtidigt som en intensiv arbetsperiod i flera nationella parlament, varför man borde återgå till den tidigare ordningen med möten i februari/mars.

Utskottet konstaterar att beslutet att hålla de årliga mötena i november fattades efter samråd mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. I första hand torde det vara Nordiska rådet självt som bestämmer när det skall samlas. Enligt vad utskottet har inhämtat är regeringen beredd att överväga andra alternativ om Nordiska rådet så skulle föreslå. Utskottet kan instämma i att den nya mötsordningen innebär nackdelar. Frågan har diskuterats i Nordiska rådet där man dock har funnit att den rådande tidpunkten bör prövas ytterligare en tid innan ett definitivt beslut fattas.

Motion 1999/2000:U17 (fp) yrkande 4 anses därmed vara besvarad.

Motionärerna bakom 1999/2000:U18 (c) yrkandena 1–4 lyfter fram betydelsen av nordiskt samarbete på IT-området. Centerpartiet menar att Sverige bör verka för en digital allemansrätt i de nordiska länderna och att IT-samarbetet bör utvecklas som ett led i en regionalpolitisk satsning. Nu gällande avtal mellan de nordiska länderna bör därför ses över, och frågor om lagstiftning, offentlighet och yttrandefrihet på Internet lämpar sig för fördjupat nordiskt samarbete, framhålls det av motionärerna.

Utskottet vill inledningsvis instämma i motionärernas syn på vikten av att de nordiska länderna fullt ut drar nytta av de fördelar som informationssamhället erbjuder. Det är likaså viktigt att involvera hela samhället i den genomgripande förändring som informationstekniken innebär.

Regeringen har i mars 2000 lämnat propositionen Ett informationssamhälle för alla (prop. 1999/2000:86), vilken för närvarande är föremål för riksdagsbehandling. Utskottet noterar att regeringen i propositionen inte föreslår några specifika initiativ på IT-området inom ramen för det nordiska samarbetet.

Utskottet delar bedömningen att IT-området kan komma att lämpa sig för nordiskt samarbete. Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden, den likartade ekonomiska utvecklingsnivån och de allt närmare ekonomiska relationerna samt inte minst den nordiska kulturgemenskapen gör det naturligt för de nordiska länderna att där så är lämpligt koordinera sina satsningar på IT-området. Många investeringar i infrastruktur kommer säkerligen att lämpa sig för gemensamma satsningar. IT och utbildning kan likaså utgöra ett potentiellt samarbetsområde, t.ex. inom ramen för det pågående lärarsamarbetet.

Inom Nordiska rådet har en särskild policygrupp tillsatts för att utreda vilken potential det nordiska samarbetet kan ha på IT-området. Utskottet vill dock avvakta policygruppens rapport, som väntas till hösten, innan det tar närmare ställning i frågan.

Med vad ovan anförts anses motion 1999/2000:U18 (c) yrkandena 1–4 vara besvarad.

I motion 1999/2000:U19 (m) yrkande 1 förespråkar motionärerna att de baltiska länderna erbjuds medlemskap i Nordiska rådet.

Utskottet delar motionärernas bedömning av vikten av ett utvecklat samarbete med de baltiska länderna. Närområdesutskottets arbete torde också skapa goda förutsättningar för att ytterligare bredda och fördjupa detta. När det gäller medlemskap konstaterar dock utskottet att det nordiska samarbetet vilar på den språkliga och kulturella gemenskapen de nordiska länderna emellan. Det nordiska samarbetet är ingen internationell organisation där andra länder kan söka medlemskap. De baltiska länderna har inte heller uttryckt någon önskan om att få medlemskap i Nordiska rådet.

Det bör i sammanhanget framhållas att både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet i dag bedriver ett nära samarbete med de baltiska länderna, vilket bl.a. resulterat i regelbundna gemensamma möten mellan Nordiska rådet och den baltiska församlingen. Representanter för den baltiska församlingen deltar bl.a. i Nordiska rådets arbetsgruppsmöten i de frågor som är av ömsesidigt intresse. Vidare inbjuds baltiska parlamentariker som gäster till Nordiska rådets sessioner. Utskottet finner dock att det inte ankommer på riksdagen att avgöra hur Nordiska rådet närmare utformar sina sessioner och sammankomster.

Därmed avstyrks motion 1999/2000:U19 (m) yrkande 1.

I motion 1999/2000:U19 (m) yrkande 2 föreslås att även ledamöter i Europaparlamentet nomineras till Nordiska rådet.

Utskottet konstaterar i sammanhanget att ett av Nordiska rådets utskott, Europautskottet, har till uppgift att samverka i frågor av betydelse för arbetet inom EU/EES, där de nordiska länderna kan agera utifrån en grundläggande värdegemenskap och sammanfallande intressen. Europafrågorna har enligt utskottets uppfattning en självklar plats i Nordiska rådets verksamhet, och den nya organisationen återspeglar också detta synsätt. Vidare har de löpande kontakterna mellan Nordiska rådets Europautskott och Europaparlamentariker från de nordiska länderna stärkts. Utskottet vill dock inte förorda att EU-parlamentariker från de nordiska länderna nomineras som delegater till Nordiska rådet.

Med vad ovan anförts avstyrker utskottet motion 1999/2000:U19 (m) yrkande 2.

I motion 1999/2000:U19 (m) yrkande 3 menar Moderaterna att utskotten i de nordiska ländernas parlament borde involveras direkt i det nordiska samarbetet, och i yrkande 4 krävs en fortsatt reformering av Nordiska rådet.

I sammanhanget vill utskottet understryka att ett betydande reformarbete har genomförts i Nordiska rådet sedan mitten av 1990-talet, vilket inneburit en ny inriktning på verksamheten, nya arbetsformer och ny organisation. Den nya rådsorganisationen har bl.a. öppnat sig för nya mötesformer, s.k. temamöten, där andra än rådsmedlemmar och regeringsrepresentanter kan delta i debatten. Liksom motionärerna finner dock utskottet att reformarbetet inom Nordiska rådet bör fortsätta och noterar med tillfredsställelse att regeringen i sin skrivelse understryker behovet av ytterligare effektivisering av den verksamhet som finansieras över Nordiska ministerrådets budget.

Frågan om det nordiska samarbetets förankring i de nationella parlamenten är viktig. Utskottet konstaterar att det inletts en försöksverksamhet där utskott från de nordiska länderna har hållit särskilda möten. Detta är en del av det reformarbete som fortsätter inom det nordiska samarbetet och som kontinuerligt bör utvärderas.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 1999/2000:U19 (m) yrkandena 3 och 4 kan besvaras.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *utbudet av nordisk public service-TV* att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U15 yrkandena 1 och 2 samt 1999/2000:U17 yrkande 5 besvarade med vad utskottet anför,
 2. beträffande *nordiska biståndsinsatser i närområdet* att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U16 yrkandena 1 och 5 besvarad med vad utskottet anför,
 3. beträffande *frivilligorganisationernas roll i det nordiska samarbetet* att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U16 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anför,
 4. beträffande *den nordiska utbildningsgemenskapen*

att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U16 yrkande 3 besvarad 1999/2000:UU9
med vad utskottet anfört,

5. beträffande *samernas ställning i Nordiska rådet*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U16 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört,

6. beträffande *säkerhetssamarbetet i närområdet*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U17 yrkandena 1 och 2 besvarad med vad utskottet anfört,

7. beträffande *invandrarnas ställning på den nordiska arbetsmarknaden*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U17 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört,

8. beträffande *tidpunkten för Nordiska rådets årliga möte*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U17 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört,

9. beträffande *nordiskt samarbete på IT-området*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U18 yrkandena 1–4 besvarad med vad utskottet anfört,

10. beträffande *de baltiska ländernas ställning i Nordiska rådet*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U19 yrkande 1,
res. 1 (m)

11. beträffande *nominering av EU-parlamentariker till Nordiska rådet*,
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U19 yrkande 2,
res. 2 (m, fp)

12. beträffande *Nordiska rådets arbetssätt*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U19 yrkandena 3 och 4 besvarad med vad utskottet anfört,

13. beträffande *regeringens skrivelse och Nordiska rådets svenska delegations berättelse*
att riksdagen lägger regeringens skrivelse 1999/2000:90 Nordiskt samarbete 1999 och redogörelsen till riksdagen 1999/2000:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten under 1999 till handlingarna.

Stockholm den 11 maj 2000

På utrikesutskottets vägnar

Viola Furubjelke

I beslutet har deltagit: Viola Furubjelke (s), Göran Lennmarker (m), Sören Lekberg (s), Berndt Ekholm (s), Bertil Persson (m), Liselotte Wågö (m), Carina Hägg (s), Marianne Jönsson (s), Murad Artin (v), Jan Erik Ågren (kd), Sten Tolgfors (m), Marianne Samuelsson (mp), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Birgitta Ahlqvist (s), Eva Zetterberg (v) och Rosita Runegrund (kd).

Reservationer

1. De baltiska ländernas ställning i Nordiska rådet (mom. 10)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselott Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet delar motionärernas" och slutar med "1999/2000:U19 (m) yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att de baltiska länderna under ett flertal år deltagit i Nordiska rådets arbete. Utskottet anser nu att tiden är mogen för att erbjuda Estland, Lettland och Litauen medlemskap i Nordiska rådet. Detta bör ges regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker därmed motion 1999/2000:U19 (m) yrkande 1.

dels att utskottets hemställan under mom. 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *de baltiska ländernas ställning i Nordiska rådet* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U19 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Nominering av EU-parlamentariker till Nordiska rådet (mom. 11)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselott Wågö och Sten Tolgfors (alla m) samt Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet konstaterar i" och på s. 19 slutar med "1999/2000:U19 (m) yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Under några dagar årligen samlas Nordens ledande parlamentariker samt regeringsledamöterna till en bred diskussion om för Norden centrala frågor. Det är dock uppenbart att alltfler Europafrågor har en nordisk dimension, samtidigt som många nordiska frågor har en europeisk dimension. Mot den bakgrunden finner utskottet att kretsen av valbara delegater bör utökas med folkvalda EU-parlamentariker från de nordiska länderna. Riksdagens partier bör t.ex. kunna nominera partipolitiskt proportionellt bland såväl riksdagens ledamöter som svenska Europaparlamentariker. Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion 1999/2000:U19 (m) yrkande 2.

dels att utskottets hemställan under mom. 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *nominering av EU-parlamentariker till Nordiska rådet* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U19 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Utbudet av nordisk public service-TV (mom. 1)

Jan Erik Ågren och Rosita Runegrund (båda kd), Marianne Andersson (c) samt Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna anser att nordiskt TV-samarbete har stor betydelse för att öka förståelsen de nordiska länderna emellan. Sveriges regering har uppmanats att medverka till att vi får ett nordiskt TV-utbud och därmed främja den nordiska språkförståelsen. Det är nu dags att gå från ord till handling. Det känns motsägelsefullt att i de stora högtidstalen plädera för ett gott nordiskt samarbete när det inte omfattar det visuella utbytet.

I verkligheten är det bara vart tjugonde hushåll som i Sverige kan ha tillgång till exempelvis de norska TV-programmen. Vart tionde kan se danska program och något färre den kombinerade finska kanalen som sänds i olika kabel-TV-nät. Kabel- och satellitföretagen har inte tagit ansvar för en långsiktig lösning. Regeringen å sin sida har dessutom uppträtt alltför passivt. Då denna fråga är så avgörande för så många politikområden finns det anledning för den svenska regeringen att omgående med kraft engagera sig för en lösning.

Sammanfattning.....	1
Skrivelsen	1
Redogörelsen	1
Motionerna	1
Motioner med anledning av skrivelsen	1
Motion med anledning av redogörelsen	2
Utskottet	3
Regeringens skrivelse 1999/2000:90	3
Samarbetet inom Norden.....	3
Norden och Europa samt Schengensamarbetet	4
Norden och dess närområde	5
Nordiskt samarbete på sektorsnivå.....	5
Kultur och medier.....	5
Utbildning och forskning.....	6
Miljö	7
Ekonomi och näring	7
Medborgarpolitik.....	8
Säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete.....	9
Redogörelse till riksdagen 1999/2000:NR1	10
Sammanfattning av motionerna	11
Motioner väckta med anledning av skrivelsen	11
Motion väckt med anledning av redogörelsen.....	13
Utskottets överväganden.....	13
Hemställan	19
Reservationer	21
1. De baltiska ländernas ställning i Nordiska rådet (mom. 10)	21
2. Nominering av EU-parlamentariker till Nordiska rådet (mom. 11).....	21
Särskilt yttrande.....	22
Utbudet av nordisk public service-TV (mom. 1)	22